

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande gällande betänkandet (SOU 2015:89) Ny museipolitik

Dnr Ku2015/02515/KL

Kungliga biblioteket (KB) har ombetts att lämna synpunkter på betänkandet (SOU 2015:89) Ny museipolitik.

Inledning

KB har ett regeringsuppdrag att tillhandahålla en effektiv forskningsinfrastruktur. KB ska också ha en nationell utblick och främja samverkan och utveckling inom hela det allmänna biblioteksväsendet. Inom ramen för Digisam arbetar KB med digitaliseringsfrågor i ett ABM-perspektiv.

År 2015 erhöll KB uppdraget att ta fram en nationell biblioteksstrategi för det allmänna biblioteksväsendet som innefattar landets specialbibliotek dit bland andra museibiblioteken räknas.

KB begränsar remissvaret till de områden som har tydlig beröring till nationalbibliotekets verksamhet och ansvarsområden.

Remissvarets upplägg

Remissvaret behandlar följande områden och förslag i betänkandet:

- Inrättande av en museilag
- Samlingsförvaltning/gallring av museisamlingar
- Bildandet av en ny museimyndighet
- Inplacering av ett samordningssekretariat för digitalisering
- Instruktioner och styrdokument

Sammanfattning

- KB anser att ett samordningssekreteriat för digitalisering ska placeras på Riksarkivet, Riksantikvarieämbetet eller Kungliga biblioteket.
- KB vill, utifrån förslag om att ge museerna utökad gallringsrätt, understryka museibibliotekens nationella betydelse för kunskapsuppbyggnad, forskning och samhällsutveckling.
- KB föreslår att museibibliotekens roll stärks, till exempel genom att i styrdokument fastställa att museerna ska ha en strategisk plan för kunskaps- och informationsförsörjning inom den egna verksamheten.
- KB ser att inrättandet av en museimyndighet kan underlätta ABM-samverkan på strategisk nivå.
- KB ser positivt på en museilag med utgångspunkt i det demokratiska samhällets utveckling och med syfte att säkra att hela landet får tillgång till museiverksamhet och att denna bedrivs effektivt.

10.3 Slå fast museernas ställning i en lag

KB kan inte fullt ut bedöma hur museernas verksamhet kommer att påverkas utifrån den föreslagna museilagens alla aspekter. I det följande kommenterar dock KB valda delar i lagförslaget.

KB instämmer i beskrivningen att museer och bibliotek har en central roll som kulturinstitutioner liksom en viktig roll för kunskapsuppbyggnad och fri åsiktsbildning. KB stödjer därför lagförslaget skrivning att de allmänna museernas ändamål ska vara att bidra till det demokratiska samhällets utveckling.

KB ser positivt på lagförslaget syfte att säkra att hela landet får tillgång till museiverksamhet och att denna ska bedrivs effektivt och i samverkan mellan skilda huvudmän. I likhet med biblioteken har museerna huvudmän på såväl statlig som regional och kommunal nivå. En lag som säkrar ett utökat och mer formaliserat samarbete dessa emellan bör vara av godo för såväl de enskilda museerna som för användarna. KB ser också att detta kan gynna ABM-samarbetet såväl nationellt som lokalt.

I avsnitt 10.3.6 (sid 279) diskuteras gallring, och hur en aktiv samlingsförvaltning kan bidra till besparingar och möjligheter till omprioritering. Om museibibliotekens bestånd räknas som en del i museisamlingarna framgår inte. KB vill dock understryka att många

museibibliotek har unika och värdefulla samlingar som behöver belysas i en större kontext än i det enskilda museets.

En gemensam nämnare för många specialbibliotek är att de saknar tydliga uppdrag, vilket innebär att den enskilde museichefens bedömningar avgör hur biblioteksverksamheten utformas. Detta gör att museibiblioteken saknar skydd i betydelsen att regelverk för gallring och avveckling saknas. Detta är mycket olyckligt då specialbiblioteken innehar ett omfattande bestånd av unika titlar. Utöver det tryckta innehar många museer också unika bildsamlingar och audiovisuella inspelningar.

KB fick 2015 i uppdrag att ta fram en nationell biblioteksstrategi. I fokus står målet att finna en modell för ett effektivt resursutnyttjande, kvalitetsutveckling och ökad samverkan mellan alla offentligt finansierade bibliotek. KB ser, precis som regeringen, att de offentligt finansierade biblioteken utgör ett nationellt system där helheten är beroende av delarna. KB kommer att inom ramen för detta arbete lyfta museibibliotekens betydelse, men vill redan nu uppmärksamma museibibliotekens värde i ett nationellt perspektiv. Se vidare under 10.6.

10.5 Inrätta en ny myndighet för museifrågor

KB ser ett behov av att arkiv, bibliotek och museer på en strategisk nivå kan ta ett samlat och framåtsyftande grepp för att lösa de utmaningar som är alltför omfattande för varje enskild myndighet och kulturarvssektor att lösa. KB ser att inrättandet av en museimyndighet kan underlätta ABM-samverkan på strategisk nivå.

I avsnitt 10.5.4 (sid 305) diskuteras möjligheten att samordningssektariatet för digitalisering (Digisam) med nuvarande placering vid Riksarkivet (RA) kan placeras vid den föreslagna nya myndigheten för museer och utställningar.

KB instämmer i att en ny museimyndighet bör få till uppgift att stödja digital utveckling och samordning inom museisektorn. Många av de utmaningar kulturminnesinstitutionerna står inför är gemensamma, inte minst inom digitaliseringsområdet. Digitaliseringen öppnar för nya möjligheter att tillgängliggöra ABM-sektorns samlade kulturarv.

För att hålla ihop och driva digitaliseringsfrågor under snabb teknisk förändring, behöver det strategiskt planerande arbetet ligga nära det praktiska utförandet. Om den tekniska expertkompetensen ges möjlighet till snabba och smidiga avstämningar med samordningssektariatet skapas kontinuitet, vilket ökar takten i såväl det strategiska arbetet som i digitaliseringsprocessen. Ett

samordningssekretariat placerat vid en större kulturarvsmyndighet ger utöver expertis inom digitaliseringsområdet också tillgång till ordentliga administrativa resurser.

KB anser därför att om ett samordningssekretariat för digitalisering permanentas hör detta naturligt hemma på Riksarkivet, Riksantikvarieämbetet eller Kungliga biblioteket. Då kan redan befintlig kompetens tillvaratas.

KB vill samtidigt understryka vikten av att ett reellt inflytande från hela gruppen medverkande myndigheter och institutioner säkras. Det är det samlade digitala kulturarvet som ska skapa mervärde för forskning och samhället i övrigt, och det förutsätter att hela ABM-sektorn kan flytta fram positionerna inom digitaliseringsområdet under kommande år.

10.6 Se över instruktioner och styrdokument

KB har i föregående avsnitt, ur ett biblioteksperspektiv, kommenterat skrivningarna i 10.3.6 (sid 279) om gallring och samlingsförvaltning. En väg att säkerställa museernas biblioteksverksamhet, samt tydliggöra bibliotekens roll i en nationell forskningsinfrastruktur är att föra in särskilda skrivningar i museernas styrdokument. Till exempel borde det ingå i museernas uppgifter att ha en strategisk plan för kunskaps- och informationsförsörjningen.

Detta yttrande har beslutats av riksbibliotekarie Gunilla Herdenberg efter föredragning av Göran Konstenius.

Gunilla Herdenberg
Riksbibliotekarie

Göran Konstenius
Verksamhetsutredare